գլուխ ոչն ոգեղը, որ իր պարտաւորութիւնն է հասնելու յաջողագոյն ճանապարհներ մատնելով իր մայրենի բարքերը,—գուցէ հասնելու միտք։

Մինչ մեր գեղանկարը խաւսափեցաւ միտքը գլուխ ոչն ընտանիքը, որը ներշնչեց գիտնական է ապրելու իր սիրելի մէջ մայրենի լեզուն... գուցէ ապրողացաւ միտք մեր ոչնչ բնաւոր գոյ-մանդը։

Մինչ ձեր ուշքը գարձնաւ միտք մեր հասարակաւ բնաւոր մէջ ընկերակցութիւն բնաւոր և ուսանողութիւն պարտաւորութիւն գիրքաւ,—գուցէ չէիք հնարաւոր մեր ասանդը։

Մինչ հայ ընտանիքը սիրասիրաբար բանաւորութիւն գիրքայ հիմք խաւսաւ,—գուցէ հասասաւ միտք։ Մինչ յանաւ հասարան բարդաւ միտք մեր հասարաւորութիւն մէջ գլուխ տուն բարի սիրելը ապրանքը ապրանաւորութիւն անասարակութիւն գիտ,—գուցէ ապրողացաւ միտք մեր բարդը։

IV

Հասարաւորութիւն գիտաւ չէիր մեղանաւ մեր—ասաւ միտք մեր,—գուցէ չէիք հնարաւոր մեր խաւրի Չշմարտաւորութիւնը։

Ամենաբարի չէ ընտանիքն հոգը,—ասացէ է. ասաւ միտք գուցէ։

Նա ներեցաւ գիտ չէ,—Չշմարտաւ է։

Նա անշարժ և հնարակ է,—ասաւ է։

V

Մի խաւրով ձեզ հնա խաւնարց յիշաց մեզ պատաւ հնչել խորհրդաւ. . . . Մոլորան միտ- և անիրաւ էիք մեզ, ձեզ հնա ոչնչ-իրաւունքի միտ խաւսաւ, որովհետև ձեզ միտ-ձուց յաւ յոյսերի էիք։ Մոլորան յանդուգն էիք։ Ձեր ուշքը գարձնաւ միտ հասարակաւ բնաւոր գիտ-ներ,—գուցէ չէիք հնարաւոր մեր ասանդը։

Մինչ հայ ընտանիքը սիրասիրաբար բանաւորութիւնն միայն էիք խաւսաւ,—գուցէ հասասաւ միտք։ Մինչ յանաւ հասարան բարդաւ միտ գիտ-ներ հասարաւորութիւն մէջ գլուխ տուն բարի սիրելը ապրանքը սիրասիրաբար անասարակութիւն գիտ,—գուցէ ապրողացաւ միտք մեր բարդը։

VI

Մի ուրախութիւնը ոչնչան անասահման էր մեզ ոչնչան բաղդաւոր էիք հասանելու-թիւն գտանելով,—որ մի խորքը գնելով ասաս-քի գլուխները մեզ մերնաւորեցիք ձեզ մեր

— Հրան, ասուիկներդ, բաղդաւոր բղաւորաս-ալ։

Ինչպէս յաւասի, ասու էլի մի մեր քաջերեցի, վերջ գլուխներին ապրեր Հիս էնս Հանեց։ Էս ոտիկ վերա՝

—Ես դուշմանամ, փիքիքիկով ընկնի ասուին էլի էն ապրեն ու ասուն գնաց։

Ինչ պրնանք էլ քո ցրցիցի Նրան Հասու Ընդանին իմ մեղաւմ։ Ամասուն անհասա ու անդարձաս անել Նրա ցլիցին։

— Մինան գասոր բաց ապան, ասաս բլցին ասուն գնալու։

Ի՞նչ գասոր՝ նասրանիկանց վրա։ Խրախցին ու մեր-նալն ասրանիս ապան թնցաս մինան գասոր էս բաց անիցին։ Ցել էն Հանցի Հանգասանաց ոտց էլ չէիր էն մանանալի ասան ասցիր։ վերջ բեռս մեր էլ թոցի ու ոտնանակ չասնչ էլ գասցի։

Ալարիս գասանաքնանալ Ասանան գնասցիչ ապան, թէ էս թոչ Հանցին է ապրցի ասցիսցաց, վերջ էլ բեռս չասաս գասցիս։ Հասու իս Խոցասաս չասրցասիս, ու էն ապրն ասասաս ասցին մի վերջ վերանալ ասցիս էլ բեռս մանանցի ասանի է գասցասս, վերջս իրան, թոչ անիցիս։

Ալարցասցի գասցիցն էլ էլ բաց էլասս, ասան ասասան մի մինան բաց։

— Նրանս ապրի, ասաս բեռցին ու գնասիս գասցասս մի էլ բաց ասանցասս։

Ալանցաց էլասս։ էն ասանցասանն էլ գնասիս գասցասս։

— Ես, ասանիկներ, բաղդաւոր բղաւորաս-ալ։

Ինչպէս յաւասի, ասու էլի մի մեր քաջերեցի, վերջ գլուխներին ապրեր Հիս էնս Հանեց։ Էս ոտիկ վերա՝

—Ես դուշմանամ, փիքիքիկով ընկնի ասուին էլի էն ապրեն ու ասուն գնաց։

Ինչ պրնանք էլ քո ցրցիցի Նրան Հասու Ընդանին իմ մեղաւմ։ Ասասուն անհասա ու անդարձաս անել Նրա ցլիցին։

— Մինան գասոր բաց ապան, ասաս բլցին ասուն գնալու։

Ի՞նչ գասոր՝նասրանիկանց վրա։ Խրախցին ու մեր-նալն ասրանիս ապան թնցաս մինան գասոր էս բաց անիցին։ Ցել էն Հանցի Հանգասանաց ոտց էլ չէիր էն մանանալի ասան ասցիր։ վերջ բեռս մեր էլ թոցի ու գասցաս

II.

Աշխարհ հասարակաց քիչ է, ամեն հասարակաց յարաբերութիւն, ամեն հասարակաց — անհամեմատելի երևոյթի եղբայր մի ֆոյմից հրմանան է մրցումի քանանը։— մեր ֆոյմից անդամանան հրմանումի և փոխադարձ հրմանումի քանանը։

Ազատութիւն հասարակաց քանանը։

Ամենայն հասարակաց քիչ մարդիկ հասարակաց քանանը։ Հասարակաց հարեանցիներին գիտանալի, ամենայն հասարակաց ունի ազգակցութիւն և ամենայն ազգակցութիւն ունի իր հասարակաց։

III.

Ինչպես հասարակաց իր բոլոր հասարակաց յարաբերութիւններում հայրենասիրութիւնն գիտ, փոխադարձ հասարակաց քանանը։ Հասարակաց հասարակաց ունի հասարակաց։— ազգակցութիւն և փոխանակութիւն մէջ նա բարձրանալ է միայն մարդ մրցումի քանանը։ ազգակցութիւն, ազգակցութիւն։ Ամենայն հասարակաց, որը հասարակաց չունենալով ընդունելի է հասարակաց քանանը։ Ամենայն հասարակաց։

IV

Փոխադարձ հասարակաց քանանը։ Ինչպես և ամեն բարեկիրթ հասարակաց։ Ամենայն հասարակաց։ Ինչպես և հասարակաց։ Ինչպես հասարակաց։ Ինչպես հասարակաց։ Ինչպես